

Bomen Actieplan Provincie Utrecht

RAPPORT

Ondertekenaars

Het Bomen Actieplan wordt in november 2020 namens onderstaande organisaties aangeboden aan de provincie Utrecht.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave

1 •	Inleiding	7
1.1	<i>Het belang van bomen</i>	7
1.2	<i>Plan Boom</i>	7
1.3	<i>Provinciaal beleid</i>	7
1.4	<i>Samenwerking</i>	8
1.5	<i>Opzet van het rapport</i>	8
2 •	Achtergrond en definities	10
2.1	<i>Definities van bomen</i>	10
2.2	<i>Compensatieprojecten</i>	10
2.3	<i>Het belang van de aanplant van bomen</i>	10
2.3.1	Klimaat	10
2.3.2	Verkoeling en schaduw	11
2.3.3	Biodiversiteit	11
2.3.4	Natuurbeleving	11
2.4	<i>Plantmethoden en locaties</i>	11
2.4.1	Aanplanten van nieuw bos	12
2.4.2	Aanplanten in bestaand bos	12
2.4.3	Individuele bomen en landschapselementen	12
3 •	Inventarisatie Projecten	13
3.1	<i>Lopende vs. Nieuwe Projecten</i>	13
3.2	<i>Overzicht projecten</i>	13
3.3	<i>Conclusie</i>	15
4 •	Boomsoorten en beschikbaarheid	16
4.1	<i>Boomsoorten</i>	16
4.2	<i>Beschikbaarheid plantmateriaal</i>	16
4.2.1	Grote aantallen	16
4.2.2	Kleine aantallen	17
5 •	Financieringsstrategie	18

5.1	<i>Kosten</i>	18
5.2	<i>Financieringsmogelijkheden</i>	18
5.2.1	Provincie Utrecht	18
5.2.2	Gemeenten	19
5.2.3	Platform Kleine Landschapselementen	19
5.2.4	Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap (SKNL)	19
5.2.5	Subsidieregeling Biodiversiteit	19
5.2.6	Trees for All	19
5.2.7	Voucherregeling Beleef en Bewonder!	19
5.2.8	Bedrijven	20
5.2.9	Fondsen en subsidies	20
6	Planning	21
7	Risico's en beheersmaatregelen	22
8	Publieksacties	24
8.1	<i>Natuurwerkdag</i>	24
8.2	<i>Utrechtse Boomplantdag</i>	24
8.3	<i>Utrechtse Bomen Uitdeelactie</i>	24
8.4	<i>Uitdeelactie Haarzuilen</i>	24
8.5	<i>MeerBomenNu</i>	25
9	Digitaal Platform	26
10	Aanbevelingen	27
10.1	<i>Financiering</i>	27
10.2	<i>Grond</i>	27
10.3	<i>Plantmateriaal</i>	27
10.4	<i>Initiatiefrol in samenwerking</i>	28
10.5	<i>Vervolgtraject en benodigde capaciteit</i>	28

Samenvatting

Dit Bomen Actieplan laat zien wat de mogelijkheden zijn om in de periode 2020-2023 tenminste 600.000 extra bomen aan te planten in de provincie Utrecht. Het sluit aan bij de ambitie van Plan Boom, een landelijk actieplan van de Natuur en Milieufederaties om in heel Nederland in 2020-2023 10 miljoen bomen aan te planten. Met het Bomen Actieplan wordt ook invulling gegeven aan Motie 82 van Provinciale Staten van 30 oktober 2019. Daarin wordt gevraagd om een actieplan voor de aanplant van 600.000 extra bomen in de provincie, in samenwerking met verschillende maatschappelijke organisaties. Tenslotte kan het plan als input dienen voor het strategisch bosbeleid van de provincie. Dit rapport wordt namens alle ondertekenaars in november 2020 aangeboden aan de provincie Utrecht.

De inventarisatie van bestaande plannen en nieuwe initiatieven en ideeën laat zien dat het goed mogelijk is om in 2023 600.000 extra bomen aan te planten in de provincie Utrecht. Dit komt boven op de bomen die al geplant worden ter compensatie van bomenkap. In lopende projecten worden 188.840 bomen aangeplant. Deze aanplant is al gerealiseerd in 2020 of zal naar verwachting op korte termijn gerealiseerd worden. Daarnaast zijn er nieuwe projecten in beeld waar nog eens 1.137.767 bomen geplant kunnen worden. Hiervoor liggen er plannen en ideeën die nog verder moeten worden uitgewerkt. Voor deze projecten ontbreekt vaak nog financiering, grond, en/of benodigde bestuurlijke mogelijkheden, zoals bijvoorbeeld wijziging van een bestemmingsplan. Een grove inschatting laat zien dat als 90% van de lopende projecten, en 50% van de nieuwe projecten wordt gerealiseerd, er een totaal van 738.840 bomen gerealiseerd kan zijn in 2023.

Om aandacht te vragen voor de noodzakelijke bomenaanplant, zullen verschillende publieksacties moeten worden georganiseerd. Zo liggen er plannen voor een jaarlijkse natuurwerkdag en een Utrechtse Boomplantdag. Ook bevelen we aan een digitaal platform te bouwen waarop bewoners informatie kunnen vinden over het planten van bomen in hun eigen leefomgeving.

Om een aanzienlijk deel van de nieuwe projecten gerealiseerd te krijgen, is nog wel een aantal hobbels te nemen. Een belangrijke voorwaarde is de beschikbaarheid van financiering voor grond, plantmateriaal en coördinatie/uitvoering. Het rapport beschrijft verschillende financieringsmogelijkheden. Ook steun van de overheid zal onontbeerlijk zijn om voldoende plannen te doen slagen. Een tweede voorwaarde is de beschikbaarheid van plantlocaties. Grond is schaars in de provincie Utrecht, en naast natuur zijn er ook andere maatschappelijke doelen waar vrijkomende grond voor nodig is, zoals woningbouw, infrastructuur en energie. De overheid zal duidelijke keuzes moeten maken op welke plekken nieuwe bossen kunnen komen, in afstemming met andere overheden, maatschappelijke organisaties en lokale betrokkenen. Tenslotte kan de beschikbaarheid van autochtoon plantmateriaal een struikelblok zijn. Om te zorgen voor voldoende autochtoon plantmateriaal is een goede planning en afstemming essentieel. In hoofdstuk 7 wordt dieper ingegaan op de risico's en randvoorwaarden. Hoofdstuk 10 bevat uitgebreidere aanbevelingen om de doelstelling van tenminste 600.000 nieuwe bomen te doen slagen.

De ondertekenaars zijn ervan overtuigd dat als alle partijen hun schouders onder dit Bomen Actieplan zetten, dat het zeker mogelijk is de ambitie van 600.000 bomen in 2023 waar te maken.

1 • Inleiding

1.1 Het belang van bomen

Bomen zijn van levensbelang. Ze leveren een belangrijke bijdrage aan een stabiel klimaat. Ze bieden beschutting voor mensen en dieren. Een gezond bos, landschapselementen, erfbeplanting en bomen in parken en tuinen helpen biodiversiteit in stand te houden. Om al deze redenen willen we de bestaande bomen in Nederland behouden, en zoeken naar manieren om hier natuur en bomen aan toe te voegen.

1.2 Plan Boom

Een belangrijk initiatief voor meer bos in Nederland is het Plan Boom: een nationaal programma met als doel 10 miljoen bomen aan te planten in vier jaar tijd. In de periode 2020-2023 planten we in heel Nederland bomen aan in tuinen, bermten, plantsoenen, parken, bedrijventerreinen en in het buitengebied, zoveel mogelijk voor en door burgers. Zo verkleinen we onze CO₂-uitstoot en wordt onze leefomgeving mooier, frisser en gezonder. Iedereen kan zelf bijdragen en kan in de eigen omgeving daarvan de vruchten plukken. Plan Boom is een initiatief van de Natuur en Milieufederaties, die daarin samen optrekken met tal van partnerorganisaties. Het plan is mede mogelijk gemaakt door de Nationale Postcode Loterij.

De landelijke ambitie van 10 miljoen bomen is verdeeld over de provincies. In Utrecht gaan we zorgen voor de aanplant van 600.000 bomen. De Natuur en Milieufederatie Utrecht (NMU) en Landschap Erfgoed Utrecht coördineren de plannen voor deze provincie. Ze zijn in gesprek met maatschappelijke organisaties, overheden en bedrijven om te zien waar mogelijkheden liggen om deze ambitie te realiseren.

1.3 Provinciaal beleid

Op 30 oktober 2019, sloot de provincie Utrecht zich aan bij de doelstelling van het Plan Boom. Provinciale Staten verzochten het provinciebestuur toen in een motie om tot een actieplan te komen voor 600.000 extra bomen in de periode tot 2023. De NMU werd gevraagd om in samenwerking met partners dit actieplan uit te werken. Dit actieplan is de uitvoering van de motie.

De provincie Utrecht voert actief beleid voor bomen en bossen. Op 8 oktober 2020 stemden Provinciale Staten in met een voorstel voor de aanleg van meer en gezondere bossen in de provincie. Het provinciebestuur gaat de plannen uitwerken in strategisch bosbeleid. Dit beleid moet zorgen voor versterking van bestaande bossen en natuurgebieden, inclusief het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Maar er wordt ook gekeken naar bosuitbreiding buiten bestaand bos, zoals bij nieuwe woonwijken en langs infrastructuur. Dit actieplan kan een goede bijdrage leveren aan het strategisch bosbeleid van de provincie dat nu in ontwikkeling is.

1.4 Samenwerking

Dit Actieplan kon alleen tot stand komen dankzij de samenwerking en inzet van veel verschillende partijen. Allemaal delen ze de ambitie om 600.000 bomen te planten.

Zo presenteerden verschillende partijen eerder al het Actieplan Duurzame Landbouw met Natuur. Landbouworganisaties en groene organisaties laten hiermee zien dat ze gezamenlijk streven naar een betere leefomgeving, ruimte voor planten en dieren, duurzame landbouw en een steeds mooier landschap. Op 30 november 2017 boden ze hun plan aan bij het provinciebestuur. Hieruit komen onder meer initiatieven voort voor de aanleg van voedselbossen en agroforestry. Dit Bomen Actieplan kan een verdere bijdrage leveren aan deze gezamenlijke ambities.

Natuurorganisaties en andere terreinbeheerders bogen zich vervolgens over hun kaarten. op zoek naar plekken voor versterking van bestaande natuur door extra aanplant van bomen. Gemeenten, waterschappen, particuliere grondbezitters en maatschappelijke organisaties; allemaal kwamen ze met plannen en ideeën om bomen te planten binnen hun mogelijkheden. Gezamenlijk kwamen we uit op tal van mogelijkheden. Sommige zijn al zo goed als gerealiseerd; andere nog slechts een idee. Maar in alle gevallen zijn het goede initiatieven, die bij elkaar moeten kunnen leiden tot de daadwerkelijke aanplant van 600.000 bomen.

De meerwaarde van dit rapport zit hem ook in het bij elkaar brengen van de verschillende initiatieven. Door samen te werken kunnen initiatieven elkaar versterken. De samenwerking tussen MeerBomenNu met natuurorganisaties voor het inzamelen van stekken uit natuurgebieden is hier een voorbeeld van. Een ander voorbeeld is de samenwerking tussen gemeenten, provincie en agrarische collectieven bij het aanleggen en herstellen van landschapselementen.

1.5 Opzet van het rapport

Het Bomen Actieplan ligt nu voor u. Samen met diverse partnerorganisaties hebben we zoveel mogelijk plannen en ideeën voor bos en bomen in kaart gebracht. De mogelijkheden, maar ook de hobbels om daar te komen, beschrijven we in de verschillende hoofdstukken.

In het volgende hoofdstuk beschrijven we wat we verstaan onder bomen. Welke bomen tellen we mee voor de doelstelling en welke niet? We bespreken het belang van nieuwe bomen en de verschillende plantmethoden en locaties. In hoofdstuk 3 geven we een overzicht van de projecten voor bomenaanplant en hoe die gaan optellen tot ruim 600.000 bomen. We maken daarbij onderscheid tussen lopende plannen, die waarschijnlijk tot uitvoering zullen komen of al uitgevoerd zijn, en nieuwe plannen die nog in een minder concreet stadium zitten. In hoofdstuk 4 gaan we in op boomsoorten die we willen inzetten voor de realisatie van dit plan en de beschikbaarheid van het benodigde plantmateriaal. Mogelijke financieringsstrategieën en een globale planning voor de realisatie van dit Actieplan vindt u in resp. hoofdstuk 5 en 6. Hoofdstuk 7 gaat in op de risico's die er zijn om de doelstelling van 600.000 bomen te realiseren en wat ervoor nodig is om deze risico's te vermijden. Hoofdstuk 8 beschrijft de publieksacties die kunnen worden georganiseerd om de aanplant van

nieuwe bomen onder de aandacht te brengen bij een groot publiek. Een andere manier om bewoners te betrekken is een digitaal platform; dit wordt beschreven in hoofdstuk 9. Tenslotte bevat hoofdstuk 10 aanbevelingen aan de provincie Utrecht om de uitvoering van dit Actieplan te doen slagen.

In de bijlage vindt u een uitgebreidere toelichting bij alle projecten die zijn geïnventariseerd.

2 • Achtergrond en definities

2.1 Definities van bomen

Het Bomen Actieplan beschrijft de mogelijkheden voor een aanplant van 600.000 bomen. Maar wat is nu een boom? Volgens de Van Dale is een boom: 'gewas met (één) houtige stam die zich op enige hoogte boven de grond vertakt'.

Om een goede afstemming tussen Plan Boom en het Bomen Actieplan te realiseren, gebruiken we voor dit Actieplan dezelfde definities en criteria. Een boom definiëren we als een overblijvende plant met een verhoude stam, met een kroon/kruin, die tenminste vier meter hoog kan worden en niet jaarlijks wordt gesnoeid. Daarnaast tellen we ook grote struiken mee die in potentie tenminste vier meter hoog kunnen worden. Struiken die minder hoog worden tellen we bij Plan Boom en in dit Bomen Actieplan niet mee.

De aanplant van boompjes die later als hakhout beheerd gaan worden kunnen wel meegenomen worden. Vanuit de korte stam, ook wel stobbe genoemd, vormen zich houtige stengels/stammetjes die eenmaal per 10 à 15 jaar worden afgezet.

2.2 Compensatieprojecten

In het Actieplan kijken we uitsluitend naar *extra* bomen. Bomen die worden aangeplant ter compensatie van bomen die elders gekapt zijn en waarvoor een herplantingsplicht geldt, tellen we niet mee. Bij de inventarisatie zijn behoorlijk wat projecten naar boven gekomen waarbij bomen worden aangeplant als compensatie voor gekapte bomen voor woningbouw, wegverbredingen, etc. Met name gemeenten hebben veel gekapte bomen te compenseren. Omdat het niet om extra bomen gaat, zijn deze plannen dus niet opgenomen in dit rapport.

Wanneer het om het planten van compensatiebomen gaat, komen initiatiefnemers vaak dezelfde uitdagingen tegen als wanneer het om extra bomen gaat. Denk aan ruimtelijke ordeningsprocedures, financiering, aankoop plantmateriaal, ecologische omstandigheden, etc. Ook als je op lokaal niveau naar versterking van de natuur kijkt, maakt het in feite niet uit of de aangeplante bomen ter compensatie zijn, of nieuw zijn. Daarom raden we aan om bij de ontwikkeling van projecten altijd naar het hele plaatje te kijken, en daarin zowel de compensatiebomen als de extra bomen mee te nemen.

2.3 Het belang van de aanplant van bomen

2.3.1 Klimaat

Bomen kunnen CO₂ uit de lucht opnemen en omzetten in zuurstof en biomassa zoals hout en blad. Zuurstof wordt afgegeven aan de lucht en is essentieel voor het leven op aarde. De CO₂ kan een boom vastleggen in het hout en in het wortelstelsel en de bodem. CO₂ komt pas weer vrij als het hout

wordt gebruikt voor biomassa of verteert. Over een periode van 50 jaar zal echter maar een deel van deze bomen blijven staan. Hoeveel dat er zijn hangt van allerlei factoren af (zie paragraaf 2.4). Dat het Actieplan CO2-winst oplevert staat buiten kijf. Een zeer grove en incomplete berekening laat zien dat de CO2-winst bijvoorbeeld 150.000 ton zou kunnen bedragen over een periode van 50 jaar. Maar dit kan er ver naast zitten, omdat de werkelijke CO2-winst sterk afhankelijk is van de van de projecten die daadwerkelijk worden uitgevoerd, en het beheer van deze projecten over de komende 50 jaar.

2.3.2 Verkoeling en schaduw

Een ander belangrijk effect van bomen is dat ze voor verkoeling en schaduw zorgen. Belangrijke effecten om hittestress, vooral in de bebouwde omgeving, tegen te gaan. Ook voor (boerderij)dieren is schaduw van groot belang. Bovendien droogt door de schaduw van bomen de bodem minder snel uit.

2.3.3 Biodiversiteit

Bomen zijn voor de biodiversiteit in Nederland van groot belang. Vele insecten profiteren van de nectar van bomen, zelfs al in het vroege voorjaar als een aantal naaktbloeiers zoals wilgen en de zwarte els in bloei staan. Zo kan men op een zomereik wel ruim 400 soorten insecten en mijten aantreffen en kun je er hele verzamelingen aan korstmossen aantreffen. Sommige soorten zoals de vlindersoort Sleetdoornpage zijn helemaal afhankelijk van de sleedoorn als waardplant. Vogels en zoogdieren komen in de zomer en najaar eten van de vruchten. Gaaien verzamelen eikels en eekhoorns zijn in het najaar druk bezig met het verzamelen van hazelnoten. De bladeren van bomen dienen weer als voedsel voor de bomen zelf en voor diverse kleine bodemdierpjes.

2.3.4 Natuurbeleving

In deze tijden van coronacrisis is eens te meer gebleken dat bewoners van Utrecht behoefte hebben om in hun eigen omgeving te kunnen recreëren. Het wandelen in natuurgebieden, landgoederen en natuurterreinen met bossen en kleine landschapselementen is van groot belang bij de natuurbeleving. Recreëren in een gevarieerd landschap werkt ontspannend. Bovendien zorgt een groene leefomgeving ervoor dat mensen minder stress ervaren. De sociale samenhang in groene wijken is aantoonbaar groter.

Groen kan daardoor een economische waarde (minder ziekteverzuim) en maatschappelijke waarde dienen. Het planten van bomen in natuurgebieden, agrarisch cultuurlandschap en in het stedelijke gebied kan een belangrijke bijdrage leveren aan de natuurbeleving in de provincie Utrecht.

2.4 Plantmethoden en locaties

Bij het aanplanten van bomen is het van belang met welke doelen de bomen worden aangeplant. Moet het klimaatbestendig zijn, ecologische doelen dienen, of juist recreatieve doelen? Van tevoren is het van belang om een goed beheer- en inrichtingsplan te maken en daarbij de doelstellingen van het bos of de bomen mee te nemen.

Ook is het goed zich te realiseren dat de 600.000 extra bomen er niet volledig permanent zullen staan. Hoeveel bomen er over 50 jaar nog staan, hangt van allerlei factoren af. Een van die factoren is waar en op welke manier de bomen worden geplant. Bij de aanplant van losse bomen of landschapselementen zullen veel van de bomen blijven staan. Bij de aanplant van nieuw bos zal een

deel van de geplante bomen volwassen worden, maar zullen ook bomen afvallen. Bij de aanplant van bomen in bestaand bos zal het aantal bomen in het bos niet of weinig toenemen. Toch hebben alle plantmethodes belangrijke voordelen.

2.4.1 Aanplanten van nieuw bos

Bij het planten van nieuw bos zullen niet alle bomen uitgroeien tot volwassen exemplaren. Tijdens de ontwikkeling van het bos blijven immers niet alle jonge bomen in leven. Bij het ontwikkelingsbeheer is het van belang om te na te gaan of dode exemplaren vervangen moeten worden. Ook in ouder bos kunnen bomen weggehaald worden om andere bomen de ruimte te geven om uit te groeien tot volwassen exemplaren.

Dit betekent dat niet van tevoren vaststaat dat alle geplante bomen ook zullen uitgroeien tot volwassen bomen. Het hangt mede van de doelstellingen en het beheer af hoeveel bomen van de beginsituatie uiteindelijk het bos gaan vormen.

2.4.2 Aanplanten in bestaand bos

Ook in bestaand bos kan het zinvol zijn bomen aan te planten, bijvoorbeeld van een andere soort. Dat kan leiden tot een betere samenstelling van het bos, wat meer biodiversiteit kan opleveren. De nieuwe bomen zullen deels de bestaande bomen uit het bos verdringen. Dit betekent dat het aantal bomen in het bos op de lange duur niet noodzakelijkerwijs toeneemt, maar wel de kwaliteit van het bos.

2.4.3 Individuele bomen en landschapselementen

Bomen buiten het bos, zoals in tuinen en langs wegen, worden vaak met zorg aangeplant en verzorgd. Een groot deel van deze bomen zal dan ook op de lange duur blijven staan. Dit zijn echt extra bomen.

Een deel van de bomen zal aangeplant worden als kleine landschapselementen zoals knotbomen, elzensingels, houtwallen of als laan. Landschapselementen vormen belangrijke groenverbindingen in het agrarisch cultuurlandschap, bijvoorbeeld tussen landgoederen en natuurgebieden. Vele diersoorten gebruiken de landschapselementen als voedsel, broed-, of rustgebiedje.

Elk landschapselement wordt op zijn eigen wijze beheerd. Dit heeft te maken met de economische waarde die landschapselementen vroeger hadden. Er werd bijvoorbeeld hout uit grienden gebruikt om manden te vlechten of beschoeiingen te maken. Hout van knotbomen werd gebruikt als brandhout of om stelen voor gereedschap te maken.

Naast de aanplant van kleine landschapselementen kunnen kleine elementen op het erf worden geplant. Denk aan de omzoming van het erf, het aanplanten van bosje of een boomgaard. Ook kunnen op zichzelf staande bomen worden geplant die voor schaduw zorgen of ervoor zorgen dat er minder vliegen op het erf aanwezig zijn.

3 • Inventarisatie Projecten

Voor dit rapport is een inventarisatie gemaakt van projecten waarbij bomen worden aangeplant in de provincie Utrecht. In de bijlage staat een volledige beschrijving van deze projecten. In onderstaande tabel staat een overzicht van deze projecten, waarbij is aangegeven wie de initiatiefnemer is, het aantal bomen, en de planning.

3.1 Lopende vs. nieuwe projecten

We maken onderscheid tussen lopende projecten en nieuwe projecten. Lopende projecten zijn al uitgevoerd of staan in de planning om te worden uitgevoerd. Soms moet nog een laatste hobbel worden genomen, zoals de wijziging van een bestemmingsplan, of goedkeuring van een subsidie, maar is de inschatting dat dit zal rondkomen. De kans dat deze projecten gerealiseerd worden is groot tot zeer groot.

Nieuwe projecten zijn in verschillende stadia van uitwerking. Sommigen zijn al uitgewerkt tot een concreet plan. Anderen zijn nog niet meer dan een goed idee. Wat deze projecten gemeen hebben is dat het onzeker is of ze worden uitgevoerd. Het ontbreekt nog aan een of meerdere essentiële voorwaarden om te gaan uitvoeren en het is nog onzeker of hieraan voldaan kan gaan worden. Dit kan bijvoorbeeld zijn op het gebied van benodigde financiën, capaciteit, grondaankoop, afwaardering van grond en/of vergunningen.

Ook binnen een project kan een deel van de geplande bomen als bestaand project, en een deel als nieuw project worden beschouwd. Dit is bijvoorbeeld het geval als bij een lopend project dit jaar bomen worden gepland, maar de financiering en uitvoering voor de komende jaren nog onzeker zijn.

Voor de berekening van het realiseerbare aantal bomen gaan we ervanuit dat 90% van de lopende projecten, en 50% van de nieuwe projecten zal kunnen worden uitgevoerd. Uiteraard is dit een zeer grove schatting. Het uiteindelijke resultaat zal in grote mate afhangen van de medewerking van alle partners, beschikbare fondsen, grond, etc.

3.2 Overzicht projecten

Hieronder staat een overzicht van alle projecten. Voor elk project staat een uitgebreide beschrijving in de bijlage. Voorin de bijlage staat ook een overzicht van de projecten met meer informatie, zoals het jaar van uitvoering, benodigde financiering, en mogelijke financiers.

Nr.	Project	Initiatiefnemer	Bomen (Lopend)	Bomen (Nieuw)	ha.
1	Tiny Forest	IVN	1.500	1.800	0,3
2	Tiny Forest voor particulieren	IVN	700	1.500	nvt
3	Voedselbosjes	IVN	12	150	nvt
4	Lunenburgerwaard	Utrechts Landschap	4.100		3,7
5	Struweel Utrechtse Heuvelrug	Utrechts Landschap	28.275		2,8
6	Lage Grond Zeist	Utrechts Landschap		3.000	1,0
7	Elke boer 10 bomen	Agrarische Collectieven		3.000	nvt
8	Groen aan de Buurt	NMU	400	2.000	nvt
9	Onderzoek Kleine Bosjes Pl. Kleine	Landschap Erfgoed Utrecht		10.000	10,0
10	Landschapselementen	Provincie Utrecht e.a.		20.966	nvt
11	Natuurwerkdag	Landschap Erfgoed Utrecht	6.200		nbn
12	Utrechtse Boomplantdag	NMU, LEU		8.000	nbn
13	Haarzuilens	Provincie Utrecht e.a.		30.000	10,0
14	Meer Bomen Nu	Caring Farmers, e.a.	47.500	325.000	nbn
15	Klimaatlim bos - Kromme Rijn Klimaatlim bos -	Utrechts Landschap		300.000	100,0
16	Veenweidegeb.	Utrechts Landschap		20.000	nbn
17	IJsselbos	Staatsbosbeheer	80.000	22.500	50,0
18	Nieuw Bos SBB	Staatsbosbeheer		nbn	*
19	Diverse projecten	Utr. Particulier Grondbezit		150.000	nbn
20	Klimaatbosjes	Watersch. Vallei en Veluwe		nbn	nbn
21	Diverse projecten	Vitens		10.000	4,0
22	Landgoed Den Berg	Landgoed Den Berg	950		10,0
23	Boomophaaldagen	Natuurmonumenten	800		nvt
24	Soortenrijk Utrecht	Bosgroep Midden Nederland	15.250	11.500	nbn
25	Bosverjonging	Bosgroep Midden Nederland Recr.sch. Stichtse	2.750		nbn
26	Diverse projecten	Groenlanden	103	12.421	nvt
27	Heuvelrugtuinen	NMU, NP Utr. Heuvelrug, IVN	300		nvt
28	Diverse projecten	Gemeente Utrecht		70.000	nbn
29	Hoevelaar	Gemeente Woudenberg		130	nvt
30	Elke woonkern een bos	Gemeente Vijfheerenlanden		nbn	nvt
31	Burgerbos Stichtse Vecht	Gemeente Stichtse Vecht		nbn	nvt
32	Voedselbossen Zeist	Gemeente Zeist		nbn	nvt
33	Diverse projecten Amersfoort	Gemeente Amersfoort		90.000	30,0
34	Faunatunnel N237 Griffenstein	Provincie Utrecht e.a.		800	nbn
35	Deelnemerspakketten	Plan Boom		2.000	nvt
36	Utrechtse Bomen Uitdeelactie	NMU, LEU, Prov. Utrecht		10.000	nvt
37	Netwerk Agroforestry / V.	NMU		nbn	nbn
38	Bossen Zuylestein	Landgoed Zuylestein		33.000	11,0
	Totaal		188.840	1.137.767	232,9
	Slagingskans		90%	50%	
	Te realiseren bomen		169.956	568.884	
	Totaal	738.840			

(*Landelijk 2.500 ha.)

3.3 Conclusie

We concluderen dat het met de geïnventariseerde projecten mogelijk moet zijn om 600.000 extra bomen te planten in de periode tot 2023. In hoeverre dit daadwerkelijk realiseerbaar is, zal van vele factoren afhangen. Meer over de randvoorwaarden en risico's is te lezen in de volgende hoofdstukken en in de projectbeschrijvingen in de bijlage.

4 • Boomsoorten en beschikbaarheid

4.1 Boomsoorten

Het aanplanten van bomen die van nature voorkomen in Nederland c.q. in Utrecht draagt bij aan het soortenbehoud en zorgt voor een versterking van de nog aanwezige genetische diversiteit. Daarom streven we er naar (vooral in het agrarisch cultuurlandschap en natuurgebieden) om zogenoemd autochtoon plantmateriaal aan te planten.

Landschap Erfgoed Utrecht herschrijft in opdracht van het Platform Kleine Landschapselementen momenteel het boekje 'Boeren Planten Bomen'. Deze nieuwe handreiking krijgt de titel 'Landschapswijzer'.

In dit nieuwe boekje is aandacht voor autochtoon plantmateriaal en het gebruik daarvan in o.a. landschapselementen. In het boekje wordt ook aangegeven welke landschapselementen kenmerkend zijn voor de verschillende landschapstypen in de provincie Utrecht. Bij de aanplant van bomen moeten we rekening houden met de kernkwaliteiten van het landschap. In open landschappen waar weidevogelkerngebieden zijn aangewezen is het bijvoorbeeld niet wenselijk om hoge bomen te planten. Het boekje zal ook een hoofdstuk bevatten over het aanplanten van bomen in steden en dorpen.

In dit rapport gebruiken we de term 'autochtoon' voor planten en bomen die van nature in dit gebied voorkomen. Hieronder bedoelen we in dit verband ook inheemse soorten. De formele definitie van autochtoon is: bomen en struiken die sinds de laatste ijstijd hier (in Nederland) op eigen kracht groeien, zonder directe invloed van de mens. Onder inheemse bomen en struiken worden soorten verstaan die binnen hun natuurlijke verspreidingsgebied voorkomen. We doelen in dit rapport dus op beide soorten.

4.2 Beschikbaarheid plantmateriaal

4.2.1 Grote aantallen

Op zich is er voldoende plantmateriaal beschikbaar. Er ontstaat echter een knelpunt in de markt, wanneer we alleen autochtoon plantmateriaal willen gebruiken. In het kader van Plan Boom en dit Actieplan stimuleren we het gebruik van autochtoon plantmateriaal. Het aantal aanbieders hiervan is zeer beperkt. Het is de vraag of de leveranciers van autochtoon plantmateriaal aan een plotselinge hoge vraag naar plantmateriaal kunnen voldoen. Als dit niet zo is, zullen lange levertijden ontstaan, en wordt het moeilijk de doelstelling van het Actieplan van 600.000 bomen voor eind 2023 te halen.

De provincie kan in kaart brengen welke productie van autochtoon plantmateriaal haalbaar is, en de productie van extra plantmateriaal stimuleren. Ook een goede planning is van groot belang. Wanneer leveranciers bijtijds weten welke vraag naar bomen er komt in de komende jaren, kunnen zij hun productie eerder opschalen.

4.2.2 Kleine aantallen

De afgelopen tijd komen ook in het kader van het landelijk project Plan Boom steeds meer kleine aanvragen binnen voor het leveren van bomen en struiken, o.a. bij Landschap Erfgoed Utrecht. Deze kleine aanvragen zijn niet rendabel om deze als afzonderlijke bestelling van plantmateriaal af te handelen. Om deze kleine initiatieven een kans te bieden pleiten we ervoor om een gezamenlijke inkoopactie op te zetten. Hierbij kunnen we leren van een eerdere inkoopactie specifiek voor boeren. Via de actie Boeren Planten Bomen kon toen ieder bewoner in het buitengebied op een gemakkelijke manier aan streekeigen bomen en struiken komen. Voordeel is dat we dan alle kleine aanvragen kunnen bundelen in één aanvraag. De aanvragers kunnen dan, op een aantal van tevoren aangegeven locaties en datum, het plantmateriaal ophalen.

5 • Financieringsstrategie

5.1 Kosten

De kosten om het Bomen Actieplan uit te voeren zijn niet eenvoudig aan te geven. Het budget dat nodig is voor de ambitie van 600.000 nieuwe bomen zal afhangen van de selectie van uit te voeren plannen. Voor sommige plannen is de financiering al rond. Maar voor de meeste plannen moet nog (een deel van de) financiering gevonden worden. In de bijlage staat per project wat er bekend is over de geschatte kosten, en indien relevant, welk deel van het project al gefinancierd is, en waar nog financiering voor wordt gezocht. Ook is aangegeven wie mogelijke financiers zouden kunnen zijn, wanneer de initiatiefnemer daar al een idee bij heeft. Voorin de bijlage staat een overzicht van alle projecten, met een schatting van de kosten per project en in totaal, voor zover bekend.

Hoeveel financiering uiteindelijk nodig is, hangt af van verschillende factoren, zoals de kosten van eventuele aankoop of afwaardering van grond; de kosten van het plantgoed (bijv. van autochtoon plantmateriaal, of gratis zaailingen verzameld uit bestaand bos); de aanplant (bijv. door een professioneel bedrijf, of door vrijwilligers); kosten voor coördinatie en communicatie, etc. Een kostenraming per project is, voor zover die bekend is, opgenomen in de bijlage.

Voor een aantal projecten is nog geen kostenraming beschikbaar. Om een indicatie te krijgen van de kosten van nieuwe projecten, zijn nieuwe factsheets van Stichting Probos bruikbaar (in opdracht van de Vereniging van Bos- en Natuurterreineigenaren, VBNE):

<https://www.vbne.nl/klimaatslimbosennatuurbeheer/factsheets>

5.2 Financieringsmogelijkheden

Om initiatiefnemers te ondersteunen, zijn hieronder mogelijke financieringsmogelijkheden opgenomen. Een compleet overzicht van alle mogelijke financiers voert in het kader van dit rapport te ver. Daarom hebben we hier gekozen voor een overzicht van financiers die het meest relevant zijn voor de initiatiefnemers en de projecten die in dit rapport zijn beschreven.

Er is nog een aantal subsidies en er zijn fondsen die willen gaan investeren in de aanplant van landschapselementen. Omdat hierover bij het verschijnen van dit rapport nog onvoldoende duidelijkheid is, kunnen ze hier nog niet worden opgenomen. Dit geldt ook voor nieuwe subsidiemogelijkheden vanuit het Rijk. In november 2020 presenteerde het Rijk een nieuwe Bossenstrategie. Daarin is aangekondigd dat er een financieringsregeling komt voor landschapselementen. Een financiële stimulering voor agroforestry wordt onderzocht.

5.2.1 Provincie Utrecht

De provincie onderschrijft het doel om 600.000 bomen te planten in de komende jaren. De provincie investeert nu al in bijvoorbeeld de realisatie van nieuwe natuur en de aanleg van kleine

landschapselementen. Om de ambities van 600.000 nieuwe bomen waar te maken is nog een flink bedrag extra nodig. Hoeveel exact hangt af van de vraag welke nieuwe projecten doorgang kunnen vinden en van de uitwerking van de bijbehorende plannen en budgetten.

5.2.2 Gemeenten

De meeste gemeenten in de provincie Utrecht hebben budget beschikbaar voor de aanplant van bomen. Hoe dit geregeld is, en wat de voorwaarden zijn, verschilt per gemeente. Voorbeelden zijn het Buurtbudget van de gemeente Amersfoort, Ons Fonds van de gemeente Houten, het Initiatievenfonds van de gemeente Utrecht en Geins Geluk van de gemeente Nieuwegein.

5.2.3 Platform Kleine Landschapselementen

Voor de aanleg en het herstel van kleine landschapselementen (waaronder de aanplant van bomen) kunnen agrariërs en landgoedeigenaren bij de agrarische natuurcollectieven subsidie aanvragen. Momenteel zijn bij dit Platform Kleine Landschapselementen vijftien gemeenten, vier agrarische natuurcollectieven, het Utrechts Particulier Grondbezit, provincie Utrecht en Landschap Erfgoed Utrecht aangesloten. Per aangesloten gemeente in het platform is € 50.000 van de provincie beschikbaar voor aanleg en herstel van kleine landschapselementen tot en met 2021. Daarnaast investeren de aangesloten gemeenten in beplanting op erven en op gemeentelijke gronden.

5.2.4 Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap (SKNL)

Eigenaren of erfpachters die landbouwgrond willen omzetten naar natuur, of die de natuur willen verbeteren, kunnen hiervoor subsidie aanvragen bij de provincie. Het project moet bijdragen aan het versterken van het Natuurnetwerk Nederland (NNN).

5.2.5 Subsidieregeling Biodiversiteit

Subsidie kan worden aangevraagd voor activiteiten die gericht zijn op behoud of herstel van leefgebieden van Utrechtse aandachtsoorten in de vorm van uitvoeringsprojecten. Er kan subsidie worden aangevraagd voor alle in Utrecht voorkomende Rode Lijst soorten; dit is breder dan alleen aandachtsoorten. Voor zover er plant- en zaaigoed wordt gebruikt, geldt voor bomen en struiken dat dit inheems en autochtoon is. Voor zaden van kruiden geldt dat zij inheems en van regionale afkomst zijn.

5.2.6 Trees for All

Trees for All wil graag bijdragen aan de ambities van het Actieplan Bomen, en wil graag verkennen wat de mogelijkheden zijn voor financiering van projecten. Trees for All biedt CO2-compensatie aan voor bedrijven en particulieren. Met deze inkomsten financieren zij onder meer boomaanplantprojecten. In andere provincies zijn zij al betrokken bij de financiering van bossen in het kader van Plan Boom.

5.2.7 Voucherregeling Beleef en Bewonder!

In 2021 en 2023 is er € 150.000 per keer beschikbaar voor groene buurtinitiatieven in de provincie Utrecht. Beleef en Bewonder is onderdeel van Groen aan de Buurt, een project van de Natuur en Milieufederatie Utrecht, Landschap Erfgoed Utrecht en IVN, en wordt gefinancierd door de provincie Utrecht.

5.2.8 Bedrijven

Vrijwel elk bedrijf heeft budget voor duurzaamheidsbeleid. Bedrijven kunnen de aanplant van bomen sponsoren. Dat kan in natuurgebieden zijn, in de stad, of op de bedrijventerreinen waar het desbetreffende bedrijf gevestigd is. Plan Boom verkent momenteel samenwerking met bedrijven, om hen te stimuleren om in hun eigen provincie een project financieel te ondersteunen.

5.2.9 Fondsen en subsidies

Er zijn verschillende particuliere en private fondsen, alsook subsidieregelingen van overheden.

Op www.groenaandebuurt.nl/doe-mee/geld staat een overzicht, met per fonds of regeling uitgebreidere informatie. De besproken fondsen zijn:

- Natuurregeling KIEM
- Buurtinitiatievenregeling K.F. Heinfonds
- Subsidieregeling Blauwe Bewonersinitiatieven van Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR)
- Subsidieregeling Klimaatactief van Waterschap Rivierenland
- Gemeentelijke regelingen van Amersfoort, Houten, Utrecht en Nieuwegein
- Oranjefonds
- Prins Bernhard Cultuurfonds
- Piet Oudolf Groen in de Buurt Fonds
- Stichting Carel Nengerman Fonds
- Triodos Foundation
- Fonds NME
- Fonds voor Kleinschalige Projecten Natuureducatie
- Kern met Pit
- Haëlla Stichting
- Stichting Eliase Mathilde Fonds
- Stichting Zabawas
- Rabobank Fondsen
- Stichting Mens en zijn Natuur
- VSB Fonds

6 • Planning

Uit het projectenoverzicht blijkt dat in 2020 en 2021 al een flink aantal bomen zullen worden geplant. Dit betreft lopende projecten. Deze projecten zijn al uitgevoerd, of zullen hoogstwaarschijnlijk op korte termijn worden gerealiseerd, meestal in 2021.

Van de nieuwe plannen is de uitvoering onzeker. Voor de nieuwe plannen die uiteindelijk geheel of gedeeltelijk tot uitvoering komen, is vaak nog geen planning bekend. De verwachting bij al deze plannen is wel dat het mogelijk moet zijn om deze uiterlijk in 2023 uit te voeren.

Omdat deze plannen nog moeten worden uitgewerkt, en er nog belangrijke randvoorwaarden ontbreken, zullen ze waarschijnlijk niet binnen een jaar gerealiseerd zijn. Dit betekent dat de meeste nieuwe projecten pas in 2022-2023 gerealiseerd kunnen zijn. Het is zaak om nu snel met de uitwerking van deze plannen te starten, zodat op korte termijn bekend is welke plannen kunnen worden uitgevoerd en plantgoed op tijd besteld kan worden. Dit is noodzakelijk om de plannen daadwerkelijk voor eind 2023 gerealiseerd te krijgen.

In de bijlage is bij ieder project aangegeven wat er bekend is over de planning. Voorin de bijlage staat ook een overzicht van alle projecten, waarbij het jaar van uitvoering is aangegeven.

7 • Risico's en beheersmaatregelen

Of de plannen uit de inventarisatie kunnen worden uitgevoerd is vaak nog afhankelijk van verschillende randvoorwaarden. In dit hoofdstuk beschrijven we welke risico's er zijn bij het realiseren van de plannen, en wat de mogelijkheden zijn om die risico's aan te pakken en te zorgen dat projecten daadwerkelijk kunnen worden uitgevoerd.

Voor veel plannen wordt nog financiering gezocht voordat ze gerealiseerd kunnen worden. In hoofdstuk 5 gaan we in op mogelijkheden om projecten te financieren.

De beschikbaarheid van grond is een belangrijk knelpunt. De provincie Utrecht is dichtbevolkt. Vrijwel elk stukje grond heeft al een bestemming. Als voor de uitvoering van een project nieuwe grond nodig is, bijvoorbeeld voor de aanleg van nieuw bos, zal een andere functie daarvoor moeten wijken. Functieverandering van percelen is voor de aanleg van nieuwe natuur onvermijdelijk. Zo'n keuze moet weloverwogen worden gemaakt, in overleg met alle betrokkenen.

Bij functieveranderingen hebben vaak meerdere partijen en burgers inspraak, bijvoorbeeld bij de wijziging van een bestemmingsplan. Vaak zijn hierbij bezwaarprocedures mogelijk. Dit kan veel tijd kosten, waardoor de planning uitloopt en de einddatum van 2023 mogelijk niet gehaald wordt. Om dit te voorkomen is het belangrijk om de omgeving zo goed mogelijk bij de plannen te betrekken. Dit kan helpen om betrokkenen mee te krijgen in de plannen en zo bezwaarprocedures te voorkomen.

Voor het realiseren van andere maatschappelijke doelstellingen is vaak ook grond nodig. Denk bijvoorbeeld aan de aanleg van zonnenvelden, de uitbreiding van wegen en spoor, of waterberging. Door deze concurrentie om grond kunnen de doelstellingen voor nieuw bos in de knel komen. Bij meerdere claims voor eenzelfde stuk grond is het belangrijk allereerst te kijken naar mogelijkheden voor functiecombinaties. Wanneer dit niet mogelijk is, moet een keuze worden gemaakt. Het is belangrijk dat hier op overheidsniveau afstemming over plaatsvindt en knopen worden doorgehakt.

Voor andere functies, zoals infrastructuur en woonwijken, verdwijnen al bomen. Overheden willen dit compenseren door elders bomen bij te planten. Als de meest kansrijke locaties voor boomaanplant worden gebruikt voor deze compensatiebomen, dan is dat op zich gunstig voor deze stukken natuur, maar voor de doelstelling van 600.000 extra bomen tellen deze bomen dan niet mee. Doordat het 'laaghangend fruit' voor nieuw bos al is gebruikt voor compensatie, blijven alleen moeilijker realiseerbare aanplantmogelijkheden over. Het risico is dat hierdoor de doelstelling van 600.000 extra bomen in gevaar komt. Om dit te voorkomen zijn twee maatregelen mogelijk. Ten eerste het motiveren van overheidsorganisaties zoals gemeenten en wegbeheerders om het kappen van bomen zoveel mogelijk te beperken. Ten tweede het aansporen van deze organisaties om de compensatieaanplant niet te realiseren op de makkelijkste en goedkoopste locaties, maar bijvoorbeeld alleen op nieuw aan te kopen stukken grond.

Grond die nu een hoge waarde heeft, wordt economisch minder waard als er bos wordt aangeplant. Hierdoor wordt het voor ondernemers, bijv. agrariërs, onaantrekkelijk om hun grond om te zetten in bosgrond. Financiële ondersteuning voor het beheer en onderhoud van nieuw bos zou hiervoor uitkomst kunnen bieden. Ook is het nodig de afwaardering van de grondprijs te vergoeden.

Plantacties kunnen vertraging oplopen door de coronacrisis. Dit speelt met name bij samenkomsten zoals de Nationale Natuurwerkdag, provinciale Boomplantdag, wijkfeesten en vrijwilligersactiviteiten. Uitstel van de activiteiten lijkt hier de beste optie.

Wanneer voor de plannen voldoende grond en middelen beschikbaar zijn, ligt er nog een uitdaging in het vinden van voldoende plantmateriaal. Omdat het aantal aanbieders beperkt is, en de productietijd relatief lang, is het de vraag of leveranciers kunnen voldoen aan een plotselinge hoge vraag naar plantmateriaal. Hierdoor kunnen lange levertijden ontstaan, waardoor projecten vertraging oplopen. De provincie kan hier op inspelen door in kaart te brengen waar vraag ontstaat en leveranciers te stimuleren hier bijtijds op in te spelen. Ook een vroege planning door provincie en andere initiatiefnemers is van belang.

De aanschaf van kleine aantallen plantmateriaal is voor initiatiefnemers relatief kostbaar en daardoor niet erg aantrekkelijk. Dit is te verbeteren door gezamenlijke inkoopacties op te zetten. Hierdoor kunnen initiatiefnemers toch grote aantallen bestellen tegen aantrekkelijke tarieven.

Als de projecten eenmaal zijn uitgevoerd, moeten de bossen of bomen ook zorgvuldig beheerd worden. Als dit niet of onvoldoende gebeurt, bestaat het risico dat de CO₂-winst, evenals de andere positieve effecten van de aangeplante bomen, op de langere termijn niet tot stand komt. Het is daarom van belang al bij het plannen van het project duidelijke afspraken te maken over het beheer van de bomen, en daar geld en tijd voor zeker te stellen.

8 • Publieksacties

Om de uitvoering van het Bomen Actieplan zichtbaar te maken, organiseren verschillende partners publieksacties.

8.1 Natuurwerkdag

Landschap Erfgoed Utrecht organiseert jaarlijks op minimaal een locatie een grote boomplantactie. De Natuurwerkdag van 2020 kon vanwege de coronacrisis alleen op kleine schaal doorgaan. Hierbij zijn 200 bomen geplant. De initiatiefnemer verwacht vanaf 2021 weer 2000 bomen per Natuurwerkdag te planten.

8.2 Utrechtse Boomplantdag

De initiatiefnemers van Plan Boom Utrecht zijn de Natuur en Milieufederatie Utrecht (NMU) en Landschap en Erfgoed Utrecht (LEU). Zij willen jaarlijks een Utrechtse Boomplantdag organiseren samen met de provincie, gemeenten, inwoners, onderwijsinstellingen, bedrijfsleven en maatschappelijke partners. Het streven is om per keer 4.000 bomen te planten. In 2021 was een eerste Boomplantdag gepland, maar gezien de beperkingen vanwege de coronacrisis, krijgt deze in 2021 een alternatieve vorm (zie de publieksactie hieronder). De eerste Boomplantdag zal dan ook plaatsvinden in 2022.

8.3 Utrechtse Bomen Uitdeelactie

In Motie 82 van Provinciale Staten wordt gevraagd om een officiële start van de uitvoering van het Bomen Actieplan in de vorm van een Utrechtse Boomplantdag. Vanwege corona is het onzeker of dit in 2021 doorgang kan vinden. Daarom stellen de initiatiefnemers van Plan Boom Utrecht (NMU en LEU) een alternatieve invulling voor van de aftrap van het Bomen Actieplan in de vorm van een uitdeelactie. Hierbij zouden mogelijk 10.000 bomen kunnen worden uitgedeeld, die op verschillende plaatsen in de provincie een plek krijgen. NMU en LEU zullen in overleg met de provincie Utrecht onderzoeken of dit idee uitvoerbaar en financieerbaar is.

8.4 Uitdeelactie Haarzuilen

Natuurmonumenten deelt bomen uit op Landgoed Haarzuilen. De uitdeelactie van eind 2020 gaat vanwege corona in kleinere vorm door. Er worden zo'n 1.200 bomen uitgedeeld. Omdat we niet zeker weten of al deze bomen ook in de provincie Utrecht terechtkomen, doen we voor dit rapport een conservatieve schatting dat 800 van deze bomen in Utrecht een plekje zullen krijgen. Het is nog niet duidelijk of een grotere uitdeelactie later alsnog plaats zal vinden, en/of er nog andere uitdeelacties volgen.

8.5 MeerBomenNu

In 2020 heeft MeerBomenNu in de provincie Utrecht 24.000 perenbomen uitgedeeld aan particulieren. Dit was een eenmalige actie. Op structurele basis werkt MeerBomenNu aan het oogsten van stekken en jonge zaailingen uit bossen, en het planten hiervan door vrijwilligers op nieuwe locaties. Tussen half november 2020 en half maart 2021 begint Meer Bomen Nu met het oogsten van zo'n 67.000 bomen en struiken in de provincie Utrecht en het planten daarvan op 50 verschillende locaties. Inmiddels zijn zo'n 9 locaties gevonden waar men onder leiding van Utrechtse boswachters gaat oogsten. Elke oogst en plantlocatie werkt met vrijwilligers en is daarmee een publieksactie. Ook zijn er inmiddels drie Bomenhubs in Utrecht gevonden waar boomweggeefdagen plaatsvinden. De campagne ging van start in Amsterdam op 13 november 2020, maar in de weken daarna krijgt elke provincie zijn eigen openingsmoment.

9 • Digitaal Platform

De website www.groenaandebuurt.nl biedt een platform voor groene initiatieven in eigen buurt in de provincie Utrecht. Groen aan de Buurt is een initiatief van Landschap Erfgoed Utrecht, IVN Natuureducatie, Natuur en Milieufederatie Utrecht, Provincie Utrecht, Waterschap Vallei en Veluwe en Waterschap Amstel Gooi en Vecht.

Op de Groen aan de Buurt website zullen de initiatiefnemers een speciale pagina toevoegen over bomen. Hier komt dan informatie te staan over de verschillende bomenactiviteiten van de Groen aan de Buurt partners. Via deze projecten kunnen mensen zelf aan de slag met de aanplant van bomen. Op deze pagina komt in ieder geval informatie over de volgende projecten te staan:

- Plan Boom (landelijk project van de Natuur en Milieufederaties en Landschappen NL)
- Tiny Forests en Tuiny Forests (landelijk project van IVN)
- Platform Kleine Landschapselementen (regeling van de provincie Utrecht)
- Netwerk Agroforestry en Voedselbossen (NMU-netwerk van grondeigenaren en geïnteresseerden)
- Heuvelrugtuinen (project van IVN en NMU)
- Landschapswijzer (project van Platform kleine landschapselementen)

Via de bomenpagina op de Groen aan de Buurt website worden bezoekers doorgelinkt naar de websites van de projecten.

Op de speciale pagina van Groen aan de Buurt zullen we ook informatie zetten over het belang van streekeigen en auto plantmateriaal, zoals we dat ook al gedaan hebben in het reglement van de Voucherregeling Beleef en Bewonder.

Als er in het kader van Plan Boom plantevenementen in Utrecht plaatsvinden waar vrijwilligers zich voor kunnen aanmelden, zetten we deze informatie ook op deze speciale pagina. Op de pagina komt dan ook de link te staan naar een aanmeldformulier.

Op de Groen aan de Buurt website staat al een document met gemeentelijke contactpersonen voor groenbeheer en zelfbeheer. We vullen dit document waar nodig aan met specifieke contactpersonen voor bomenaanplant, zodat initiatiefnemers snel weten waar ze terecht kunnen met vragen over bomenaanplant. Bovendien staat op de website een uitgebreid overzicht met financieringsmogelijkheden, zoals fondsen en subsidieregelingen.

Tenslotte houden we op de website bij hoeveel bomen er al geplant zijn, bijvoorbeeld door middel van een teller. Zo zijn de resultaten van het Bomen Actieplan inzichtelijk te maken.

10 • Aanbevelingen

De ondertekenaars van het actieplan geven een aantal concrete aanbevelingen mee aan de provincie Utrecht om de uitvoering van het actieplan tot een succes te maken.

10.1 Financiering

Zorg voor voldoende financieringsmogelijkheden om de aanplant van 600.000 bomen mogelijk te maken. Of het nu gaat om grote natuurontwikkelingsprojecten of kleinschalige boomaanplant in de buurt; vrijwel overal is een tekort aan financiering. In hoofdstuk 5 is beschreven waar financieringsmogelijkheden liggen. Daarnaast verwachten we dat er een aanzienlijke financiële bijdrage van de provincie Utrecht en andere overheden nodig zal zijn om de doelstelling van dit project te realiseren.

10.2 Grond

Maak duidelijke keuzes, in overleg met alle betrokkenen, welke gebieden van functie mogen veranderen ten gunste van nieuw bos of nieuwe natuur. Zo weten terreineigenaren waar ze aan toe zijn, en kunnen initiatiefnemers zich concentreren op die percelen die in aanmerking komen voor nieuw bos. Houd bij deze keuzes rekening met de vraag naar grond vanuit andere beleidsterreinen, zoals energie, mobiliteit, water en woningbouw, en zorg voor een goede afweging van deze belangen. Draag ook zorg voor afstemmen met, en medewerking van gemeentelijke overheden. Streef naar een zo breed mogelijk draagvlak voor deze functieverandering bij alle betrokken partijen.

Om te voorkomen dat vrijkomende gronden direct gebruikt worden voor compensatiebossen, zijn twee maatregelen te nemen. Ten eerste kan de provincie overheidsorganisaties zoals gemeenten en wegbeheerders motiveren om het kappen van bomen zoveel mogelijk te beperken. Ten tweede kan de provincie deze organisaties aansporen om de compensatie-aanplant niet te doen op de makkelijkste en goedkoopste locaties, maar bijvoorbeeld alleen op nieuw aan te kopen stukken grond.

10.3 Plantmateriaal

De provincie kan in kaart brengen welke productie van autochtoon plantmateriaal haalbaar is, en de productie van extra plantmateriaal stimuleren. Ook een goede planning is van belang. Wanneer leveranciers bijtijds weten welke vraag naar bomen er komt in de komende jaren, kunnen zij hun productie eerder opschalen. De provincie kan als opvolging van dit actieplan de komende jaren blijven monitoren hoeveel autochtoon plantmateriaal verschillende partijen gaan vragen en marktpartijen stimuleren dit op tijd beschikbaar te stellen.

Voor kleine aantallen is het noodzakelijk gezamenlijke inkoopacties te coördineren, zodat de aanschaf van plantmateriaal rendabel wordt. De provincie kan hierin een faciliterende rol spelen.

10.4 Initiatiefrol in samenwerking

De provincie kan het initiatief nemen voor samenwerking met andere overheden en organisaties om de doelstellingen te halen. Een goed voorbeeld hiervan is het Platform Kleine Landschapselementen, waarin de provincie samen met gemeenten subsidie verleent aan agrarische collectieven om bomen, struiken en ander groen een plek te geven in het landschap.

- Gemeenten en waterschappen hebben meer tijd nodig om tot concrete plannen te komen. De provincie kan ze ondersteunen met expertise en bestuurlijke samenwerking.
- Met gemeenten kan de provincie verder onderzoeken wat de kansen zijn voor beplanting op en rond bedrijventerreinen. Ook de Ontwikkelings Maatschappij Utrecht (OMU) kan hierin een stimulerende rol spelen.
- Met wegbeheerders en waterschappen kan de provincie mogelijkheden in kaart brengen voor beplanting langs (water)wegen.
- Gebiedsorganisaties zoals Gebiedscommissie Utrecht West en Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug zouden kunnen helpen met het verkennen van mogelijke nieuwe boslocaties in de provincie.
- Met gemeenten, wegbeheerders en andere overheidsorganisaties die de kap van bomen willen compenseren, kan de provincie afspraken maken om de kap zoveel mogelijk te beperken en de herplanting alleen plaats te laten vinden op nieuw aan te kopen grond.
- Faciliteer de samenwerking in dit Bomen Actieplan om de doelstellingen te halen. Ondersteuning en afstemming van projecten, publieksacties en zorgen voor beschikbaarheid van plantmateriaal is noodzakelijk.

10.5 Vervoltraject en benodigde capaciteit

Dit actieplan is een eerste aanzet om in beeld te krijgen waar kansen liggen voor bomenaanplant. We zien grote toegevoegde waarde in de coördinatie en afstemming van deze initiatieven. Niet alleen om overzicht te krijgen, maar ook om verschillende initiatiefnemers met elkaar in contact te brengen. Initiatiefnemers hebben verschillende sterke en zwakke punten, en ze hebben elkaar vaak nodig om projecten gerealiseerd te krijgen. Ook hebben ze regelmatig terreinen die aan elkaar grenzen. Samenwerking kan projectideeën versterken en versnellen. We raden daarom aan een vervolg te geven aan dit actieplan, om zo partners actief bij elkaar betrokken te houden en synergie en samenwerking te bevorderen. Hiervoor is capaciteit nodig bij maatschappelijke organisaties. Dit zal helpen om de doelstelling van 600.000 bomen gerealiseerd te krijgen.

Om de uitvoering van het Bomen Actieplan voor elkaar te krijgen is ook capaciteit nodig bij de provincie en bij maatschappelijke organisaties. Wij adviseren de provincie om menskracht vrij te maken om de uitvoering van het Actieplan te coördineren en te monitoren. Dit kan door een projectleider aan te nemen of een projectteam op te richten, zoals ook in andere provincies gebeurt.

Colofon

Redactie en opmaak: Natuur en Milieufederatie Utrecht

Auteur: Rolf Schipper

In opdracht van de Provincie Utrecht

November 2020

Arthur van Schendelstraat 600 | 3511 MJ Utrecht | 2567350 | info@nmu.nl | www.nmu.nl